

L'Educació Física a l'Educació Primària

F. Xavier Morell Aldaz, Heracli Portas Fuentespina *

INTRODUCCIÓ

La pràctica de l'Educació Física (EF) als centres escolars, ve condicionada per la concepció que té el professorat de l'àrea, fruit de:

- La seva **formació** teòrica i pràctica.
- La forma com **tradicionalment s'ha entès l'àrea** als centres educatius.

Tant la formació com la tradició escolar, estan influenciades per corrents de pensament i per pràctiques externes als centres educatius, resultat de la forma d'entendre el cos i

a la funcionalitat que s'atorga al moviment, a la nostra societat tant a l'actualitat com en èpoques passades. Aquestes influències es fan evidents quan comparam les diferents formes d'entendre i de fer l'EF a l'escola dels nostres pares, la nostra i la dels nostres fills.

Aquestes influències, com a continguts culturals d'un temps i d'una societat, ens determinen els continguts escolars a treballar, però, a la vegada, ens poden confondre amb els objectius educatius que hem d'assolir a l'àrea d'Educació Física.

Els **objectius** ens assenyalen el que hem d'aconseguir, i els **continguts**, són aquells fets culturals amb els que treballarem per aconseguir-los. A l'EF escolar, històricament, han tengut més pes o influència els continguts o les activitats que els objectius, tenint present que els continguts són secundaris en relació als objectius.

Sobre el «que volem aconseguir» amb l'EF (objectius) i «com ho podem fer» (metodologia), més que en «amb què treballarem» (continguts), és del que tracta aquest article.

INFLUÈNCIES

Tradicionalment l'àrea d'EF s'ha vist associada a la realització d'unes pràctiques corporals concretes encaminades a:

-L'ensenyament tant d'esports individuals com d'equip. La seva finalitat és la transmissió d'habilitats i destreses tècniques, la millora del rendiment motriu, per a reproduir models de moviment d'esports com: el futbol, el bàsquet, el volei... A l'escola, encara avui, aquest corrent té una gran influència. Moltes sessions d'EF han tengut i

tenen com objectiu l'aprenentatge d'una o varies modalitats esportives, la millora en l'eficàcia de les habilitats motrius necessàries per a la pràctica d'un esport concret, i, a vegades, la selecció dels

Els objectius de l'EF integren les diferents capacitats i àmbits de la persona: el cognitiu, el motriu, el d'equilibri personal, el de relació interpersonal, i el d'inserció i actuació social.

millors per a la realització de la competició esportiva. Aquesta vessant pot tenir l'inconvenient de potenciar la desigualtat entre els motriument hàbils, els quals sol reforçar, i els de més torpesa motriu, els quals sol inhibir, i afavorir la separació o la desigualtat entre sexes segons el seu grau d'habilitat en les activitats treballades.

- El condicionament físic, (la preparació física o «l'estar en forma»), que habitualment s'associa a la millora de l'eficàcia en la pràctica esportiva. L'interès en la millora de les capacitats físiques del moviment, (resistència, velocitat...) seria la traducció d'aquest corrent al marc escolar.

- La psicomotricitat. Entesa majoritàriament dins la comunitat escolar, com la forma de treballar el cos i el moviment per als més petits. El control i domini del cos per a la millora de les capacitats perceptives i de les habilitats motrius bàsiques, que facilitin l'aprenentatge de la lectura i la escriptura o de continguts d'altres àrees, és l'objectiu que més freqüentment s'associa a aquest corrent als centres escolars.

- L'expressió corporal. Com a corrent de treball corporal a través del moviment, emfatitza les capacitats rítmico-expressives. Sorgeix en contraposició a l'excés de l'esport de competició i l'estereotipat

dels seus moviments. A nivell escolar ens recorda la necessitat del treball del cos expressiu i no només el cos eficaç.

- La tradició escolar, bàsicament intel·lectualista, ha remarcat, la funcionalitat del moviment com descans del pensament, i com descarregador de l'energia sobrant que dificulta els aprenentatges dels infants. La seva funció seria la d'esbravar o d'esplaïar, a través d'activitats físiques lúdiques.

DEFINICIÓ DE L'ÀREA

Al currículum actual, de l'anomenada «Reforma», es produeix un canvi en la concepció «tradicional» de l'EF, on a més de definir l'EF escolar com una àrea més, integra les diferents corrents de l'EF, amb aportacions de concepcions i metodologies provinents tant dels camp de l'EF com de la Pedagogia. Amb la Llei Orgànica d'Ordenació del Sistema Educatiu (LOGSE), és on sorgeix l'actual figura de l'Especialista d'EF a l'Educació Primària, reconeixent l'especificitat dels seus continguts.

Els continguts de l'ensenyament esportiu, l'acondiciona-

ment físic, la psicomotricitat i l'expressió corporal, és **reconeixen i s'integren al currículum de l'EF**, indicant-se, però, que han de **contribuir a l'assoliment dels objectius generals** de l'àrea més, i dels objectius de l'etapa de l'Educació Primària, que són l'especificació dels objectius generals comuns entre totes les àrees curriculars. Els objectius de l'EF, integren les diferents **capacitats i àmbits de la persona**: el cognitiu, el motriu, el d'equilibri personal, el de relació interpersonal, i el d'inserció i actuació social.

De forma conjunta amb les altres àrees de l'EP, l'EF té com a finalitat: el desenvolupament integral de la persona, l'assoliment de la pròpia autonomia i de la identitat personal i social. De l'aportació específica de l'EF es destaca: la importància dels coneixement del cos com instrument d'exploració de la realitat i d'expressió i comunicació, que facilita una relació interpersonal més rica.

La principal diferència entre l'EF i les altres àrees curriculars, està en que es treballa sobre uns continguts que prioritàriament han de **ser vivenc**

la millora de les capacitats motrius i el coneixement del cos siguin uns dels objectius prioritaris d'aquesta àrea.

CARACTERÍSTIQUES DE L'ÀREA

Ens trobam amb una àrea que tracta el moviment des d'una vessant educativa, que dona

Les metodologies, que proposa, es centren en el **protagonisme de l'infant sobre els continguts**, respectant les seves peculiaritats, facilitant la millora dels seus aprenentatges potenciant i permetent l'evolució de les seves capacitats, independentment de la diferència de nivell dels companys. Es parteix de situacions on l'infant pugui explorar, vivenciar, experimentar i

igual importància al desenvolupament de les capacitats i aptituds físicomotrius, psicomotrius i sociomotrius, i que proposa uns objectius adequats a l'etapa evolutiva dels infants i ampliant els contin-

expressar-se, així li serà possible analitzar el que li passa a ell i al seu voltant, per poder donar solucions als problemes que se li plantegen, sense està sotmès a estereotips motrius que limitin processos d'aprenentatge.

Sobre els aspectes metodològics el currículum assenyala:

- S'ha de treballar sobre el coneixement vivencial, on **acció, verbalització, i reflexió han d'anar junts**, entenent la verbalització com una forma que ajuda a interioritzar el significat i la funcionalitat del moviment.

- El valor i la importància del **joc motriu** com a motivador i facilitador dels aprenentatges per ser una activitat físicopsicomotriu-social natural i espontània de l'infant.

De l'aportació específica de l'EF es destaca: la importància dels coneixement del cos com instrument d'exploració de la realitat i d'expressió i comunicació, que facilita una relació interpersonal més rica.

ciats a través del cos i el seu moviment, la qual cosa la defineix com **àrea bàsicament procedimental**. Aquesta característica fa que la motricitat es treballi com contingut, i

guts a camps fins a l'hora poc treballats al marc escolar com l'expressió corporal, les danses, la salut (des del caire preventiu)...

- La necessitat de **partir del moviment espontani**, els que sap fer, per anar cap a moviments més específics o especialitzats.

- Amb l'**exploració i experimentació**, es facilita a l'infant ser conscient de les pròpies possibilitats i limitacions, permet l'anàlisi i observació del propi cos i el coneixement de l'entorn.

Una de les orientacions didàctiques que ens defineix la forma com hem de treballar, és la que ens indica que l'infant ha d'assolir el **màxim de patrons motrius en diferents medis** per sobre l'especialització del moviment, amb els quals es poden construir noves opcions de moviment i desenvolupar les capacitats motrius i les habilitats bàsiques (desplaçar-se, saltar, girar,...).

De les **funcions del mestre especialista** se'n destaquen:

- Intermediari entre els continguts i alumne. El mestre és **iniciador i motivador dels jocs**, adaptant-los als objectius educatius i a les demandes, als interessos i a les necessitats de l'alumnat.

- Dispensador de **seguretat i confiança** que són les bases per a l'experimentació. Confiança i valoració del procés de cada un, que potencia i enriqueix la vitalitat motriu de tots i cada un dels infants.

- Una ajuda per **analitzar el propi moviment i relacionar-lo amb altres experiències**, per poder passar, a final de l'etapa, a analitzar estratègies de joc.

Per acabar, volem recordar que el nostre objectiu com a mestres d'EF és educar, és formar a la persona, a través de la millora de totes les seves

capacitats mitjançant el treball corporal i del moviment, entenent el cos com l'expressió física de la persona i el moviment com una acció amb una intencionalitat o significat. □

* *Mestre d'EF al CP Rafal Vell, i Mestre d'EF i Assessor d'EF al CPR d'Inca, respectivament.*

BIBLIOGRAFIA

Área de Educación Física
Primaria.
MEC, Madrid, 1992

JOSÉ DEVÍS DEVÍS
Educación física, deporte y currículum.
Visor. Madrid, 1996

JUAN LUIS HERNÁNDEZ ÁLVAREZ.
La construcción histórica y social de la Educación Física: el currículo de la LOGSE, ¿una nueva definición de la Educación escolar?.
A Revista de Educación núm. 311. MEC. Madrid, 1996

DAVID KIRK
Educación física y currículum.
Universitat de València, 1990

ALFREDO LARRAZ URGELÉS.
Pedagogía de les conductes motrius i praxeologia motriu». A revista Apunts. Educació Física i Esports, 1989

ANDREW SPARKES.
Reflexiones sobre las posibilidades y los problemas del proceso de cambio en la educación física. A J. DEVÍS i C. PEIRÓ. (1.992). Nuevas perspectivas curriculares en Educación Física: La salud y los Juegos modificados. INDE. Barcelona.

MARCELINO VACA ESCRIBANO.
¿Què ensenyar que merezca la pena en Educació Física en Educació Primària?; a Revista de Educació n.º. 311. MEC. Madrid, 1996

MARCELINO VACA ESCRIBANO.
Cos i educació. Sobre el potencial educatiu d'allò corporal». A revista Apunts. Educació Física i Esports, 1989